

„tak nějak vyřikat ty věci o demokracii mezi sebou“ a výsledek pak sdělit — či třeba nesdělit — čtyřem pětinať národa? Mám obavy, že je třeba tomu tak rozumět, protože nic v dalším projevu zmíněného řečníka jiný výklad nemožňuje.

Soudruha Chňouпка dále zaráží „prudký aktivizační pohyb v jiných politických stranách“. No a? K čemu by ty strany byly, když ne k aktivní politické činnosti? Nebo se soudruh Chňoupek domnívá, že KSČ má jedinou provždy tuto zemi propachtovanou do věčného nájmu? Že už jen náznak možnosti, že by svoji vedoucí roli musela obhajovat praktickými činy, má každému straníkovi nahánět husí kůži? Upozorňuji znova, že nemám k dispozici výsledky žádného průzkumu mezi obyvateli, ale dejme tomu, předpokládejme na chvíli, že třeba 8 miliónů obyvatel této země si nepřeje být vedeno komunistickou stranou, ale že si přeje být vedeno třeba panovníkem z dynastie Přemyslovců? Co potom? Pak by prostě a jednoduše vstoupila v platnost poučka o tom, že revoluce neustupují a že každá země, získaná jednou pro komunismus, musí zůstat komunistickou? Čili — my ti ukážeme, kde je ti dobře, a třeba i po zlém? To je absurdní představa.

Mám za to, že lidé rozpoznají sami, kde je jim dobře, co potřebují a kde to najdou. Mám taky za to, že strana by si nemusela vynucovat svoji vedoucí roli v životě státu násilím či nadekretováním v ústavě. Mám za to, že strana by se nemusela bát mocenské konkurence, vždyť na své straně má silné trumfy: ideály socialismu jako nejhumnější představy o uspořádání společnosti, má na své straně skutečnost, že se v našem státě nenajdou reálné síly, požadující návrat ke stavu před únorem 1948. Připustí-li opozici, připustí-li mocenskou konkurenci, nemusí se přece měřit se stranou, stojící na jiném třídním základě, nemusí se měřit s třídním nepřítelem. Připustí-li však strana stranu opoziční, bude se muset ohlížet na někoho, kdo bude tvrdit a kdo bude chtít dokázat, že to bude umět dělat líp. Jsem přesvědčen — a jistě mi dáte za pravdu — že existují-li v jednom městě dva výrobci zmrzliny, dáte přednost tomu, kdo ji dělá chutnější a levnější, což toho druhého zase vede k tomu, aby svoji zmrzlinu nabízel ještě levnější a ještě kvalitnější než konkurent. Nikdo mě dosud nepřesvědčil, že tato prostá pravidla neplatí i v oblasti mocenské.

Jsou to složité otázky a jistě nikdo nečeká, že je možno je vyřešit přes noc. Obávám se však, aby se pod tíhou složitosti nezapomnělo na základní fakta. A sice: že účinnou opozici nemůže nahradit nic a nikdo, než jen — účinná opozice. To jest: ani aktivizace dosavadních politických stran, které se tak obává soudruh Chňoupek — tyto strany totiž za dvacet let nečinnosti ztratily velkou část své důvěryhodnosti. Opozici nemůže nahradit ani svoboda slova, ani amatérské pokusy takzvaných nezávislých politiků. Bylo

by trapné, kdybychom nechali na politické hřiště nastoupit jedenáctku tvrdě trénovaných profesionálů proti jedenáctce nadšených, leč amatérských borců a fíkali si: hle, demokracie...

A na závěr malé vyjasnění: autor těchto řádků je komunista. Před léty do strany vstupoval bez postranních úmyslů, členství ve straně mu nepřineslo kromě zbytečných schůzí, na jejichž výsledek nebyl nikdo zvědavý, žádné výhody. Kromě té „výhody“, že jako straník měl vždycky pravdu, i když se mýlil. Právě této výhody bych se chtěl zbavit, nikoliv vystoupením ze strany. Mám dojem — možná naivní — že bych jako komunista vždycky obstál v diskusi s protivníkem. Musel by to však být protivník, vybavený stejnými prerogativy, jako já. To jest, musel by to být politický protivník, nikoliv nestraník, tedy pária. A o to jde.

Reportér č. 16, 17.-24. dubna 1968

Jindřich Fibich Nebezpečí fiktivní a skutečná

Vysoko vzedmuté vlny socialistické demokratizace a progresivní kritiky skrývají v sobě určitá nebezpečí. Jsou to však nebezpečí zcela jiné povahy, než jaká by se nám snažili namluvit mluvčí konzervatismu anebo povrchní pozorovatelé, zmatení pro ně nečekaným, příliš rychlým, novým a dalekosáhlým vývojem. Jestliže konzervativci výstražně zvedají prst nad odstraněním dosavadních regulativů a stavidel svobody informací a kritiky, dobře vědí, že se mají čeho obávat především oni sami. Proto také v letech 1957 a 1963 vždy spěchali co nejrychleji vztyčovat prsty a vytýčovat meze šíření nových poznatků a kritiky stalinských pilířů našeho systému a všemi prostředky znemožňovali přímou cirkulaci informací mezi inteligencí a dělnickou třídou pod titulem „revizionismu“ nebo „liberalismu“. A my si dnes z tohoto vývoje musíme vzít poučení především v tom, že pro skutečný rozvoj socialistické demokracie a svobody informací je nejdůležitější přímý, žádnými byrokraty nefiltrovaný styk a výměna názorů mezi inteligencí a dělnickou třídou.

Jestliže určité vrstvy našich občanů a zejména dělníků sledují záplavu nových informací a názorů s určitou nedůvěrou, rozpaky nebo dokonce obavami, nelze se tomu divit. Mobilnější vrstvy naší národní společnosti, a mezi nimi zejména inteligence, zde musí projevovat maximální dlouhodobé porozumění, trpělivost a všestrannou pomoc váhajícími v situaci, do které byli vehnáni celým předchozím vývojem.

Skutečná nebezpečí široce otevřených stavidel svobody informací a kritiky leží zřejmě poněkud jinde a hlouběji. První z nich spočívá v nedostatečném rozli-

šování kvantitativního a povrchně senzačního charakteru informací, zbavených cenzurního náhubku, od jejich významové závažnosti, kvality a systémových souvislostí s minulým i budoucím vývojem demokracie a socialismu v nás. Nesporné zásluhy většíny novinářů a pracovníků masových komunikačních prostředků o šíření potřebných informací by nám neměly zastírat stále více se projevující trhliny v zásadní interpretaci a myšlenkové analýze holých „superinteresantních“ skutečností a sklouzáváním do poloh bulvární senzačnosti. Tak kupříkladu milenky a morální profil jednoho generála leckdy budí větší pozornost, než principy kádrové politiky, zajištění demokratické kontroly a odpovědnosti vedoucích činitelů armády a bezpečnosti republiky.

Druhé nebezpečí spočívá v nedostatečném spojování určitých vlastností informací s určitými politickými postoji a vlastnostmi lidí. Většina novinářů a pracovníků masových komunikačních prostředků správně pochopila, že vývoj u nás přechází ze stadia pouhého informování a kritického odhalování do stadia požadavků nezbytných kádrových změn a vytlačení řady zatvrzelých tvůrců a nositelů konzervativismu z čelných stranických a státních funkcí. Méně se však už chápe, že nejde jen o určité osoby, ale především o zásady a principy staré či nové kádrové politiky. Kádrový profil vedoucích funkcionářů, kteří by měli odejít, nemůže být kritizován pouze podle jejich chování v rozhodujících chvílích obratu na prosincovém a lednovém plénu a bezprostředně po něm, ale měl by se stát předmětem konkrétních rozborů a kritik z hlediska iniciativního a soustavného pěstování policejné byrokratických institucí a metod práce. Nemůžeme zde nenapadně přejít na pozice bezprincipiálního smíření s odpovědnými špičkami byrokratické mašinerie, které se z pudu sebezáchovy a ve snaze o zachování svých pozic dnes hlásí pod prapory demokracie a pokroku.

Třetí nebezpečí, jež nám dnes hrozí ve sféře masových informací, vyplývá z obou předcházejících a je užte spjato s nutností velmi brzkého přechodu celého progresivního hnutí z fáze kádrových změn do fáze institucionálních změn celého našeho systému. Teprve ony totiž mohou poskytnout jistotu, že nedojde znovu ke zneužívání hierarchických aparátů v řízení společnosti a monopolu mocenských prostředků. Zde se zatím masové komunikační prostředky převážně omezily jen na určitá kulatá hesla, tlumočení projevů několika čelných politiků a teoretiků a citaci akčního programu. V řešení těchto úkolů zřejmě nebude stačit jen snímkovat živelné vření mezi lidmi či informovat o tom, co se kde stalo nebo řeklo, ale čekají nás zde velmi náročné úkoly rozvíjení hlubšího myšlenkového ponoru a kvasu a rozšiřování styčných ploch mezi skupinami povolání specialistů a odborníků a nejširšími vrstvami naší společnosti. Přejít od víceméně

živelných kritických diskusí a pokusů o okamžitou reformu nesnesitelných poměrů k solidně založenému racionálnímu hledání a navrhování komplexních institucionálních základů zcela nového modelu „československého demokratického socialismu“ bude našim hlavním dlouhodobým celonárodním úkolem. Všichni, zvláště pak dělnická třída a inteligence, se zde budeme muset ještě mnohem hlouběji vzájemně poznávat, chápat a učit promyšlet a dělat věci, za něž bychom se v budoucnosti nemuseli stydět.

LL č. 8, 18. dubna 1968

J.T. Pick O kráse

Přečetl jsem si nedávno v Mladé frontě, že po čtyřicátém pátém roce Marie Švermová a Rudolf Slánský doporučili Václavu Koutnému, aby se vzdal své funkce předsedy Svazu mládeže, poněvadž prý na ni nebyl dost hezký.

Miroslav Hladký, který ten článek napsal, s tím nesouhlasil, ale mně se takový způsob kádrové práce velice zamlouvá.

Přitom absolutně nic nemám proti Václavu Koutnému, i když prý byl podle Marie Švermové ošklivý.

Ba, myslím, že i oškliví lidé by měli mít přístup do funkcí.

Ovšem, zda i do vedoucích funkcí v organizaci mládeže, to je pochybné. Už vzhledem k náročnosti teenagerů v tomto směru.

Nevím, zdali byl například odstoupišví předseda ČSM s. Zavasil hezký. Ale rozhodně byl na předsedu příliš tlustý. A určitě moc flegmatický.

Jinak by mu přece to, že je moc tlustý, muselo vadit už dávno.

Ale takových flegmatiků u nás je.

Měli jsme dokonce celý flegmatický humoristický a satirický časopis.

Ale teď už v tom časopise s. Bradáče tisknou karikatury na s. Hendrycha.

Pak jsme měli i jeden flegmatický ústřední orgán.

Ale ten si to včas, možná, že ne včas, ale brzy uvědomil a přestal být flegmatický.

Možná, že v tom také nebylo flegma, ale pevný charakter.

Nikdy jsem si moc ničeho nevšiml, říkal si třeba s. Švestka, tak proč bych si všiml teď.

Pak si ale začali jiní všimát, že si nevšimá, a tak si začal všimát.

Ale vraťme se od flegmatu ke kráse. Nijak bych neprotestoval proti tomu, kdyby se v duchu Marie Švermové — říkám, a soudružka Švermová se snad proto na mne nebude zlobit, úmyslně jen Marie Švermové, poně-